

Handlings- og økonomiplan 2026-2029

Presentasjon for Arendal bystyre 6. november

Vår situasjon i dag

0 kr på fond

5 milliarder i lån

Merforbruk i tjenestene på 150 millioner

En utfordring fremover på 250-300 millioner

Penger har alltid vært en løsning

Tidligere situasjon

- Økte rammetilskudd ved kriser
- Midlertidige tiltakspakker (f.eks. koronakrisen)
- Oljeinntekter som buffer

Dagens situasjon

- Strammere statsbudsjett
- Økende demografiske og økonomiske utfordringer
- Kommunene må finne bærekraftige løsninger selv

Leder & kommentar

Aftenposten

Grundlagt 1860

Av Ole Schibye

Aftenposten

arbejder efter
Vær Varsom plakatens
regler for god personetik.

Trine Elertsen
Sjefredaktør

Tone Tverry
Stavns-Quædensen
Nyhedsredaktør

Kjetil B. Alstadheim
Politik redaktør

Cecilia Askar
Kulturredaktør

Erik Tønnes
Debatredaktør

Jostein Larsen Østring
Utsiktsredaktør

Audun Solberg
Redaktør avis og forlag

Kontaktinformasjon
på Kallepennsiden.

Aftenposten

Lytt til
Forklart.
ap.no/podkast

Sløses det i offentlig sektor?

Svaret på spørsmålet avhenger av
hva vi mener med «sløsing».

På en mandag
Kristin Glemseth
Leder, Oslo

Foto: Tegning: Christian Bloom

Aftenpostens nyhetsjef Henning Cæle Ekrovi brukte en enkel definisjon da han deltok på økonomiforretningen Kåre på økonomiforretningen i Stavanger: Sløsing betyr å bruke mer penger enn nødvendig.

Hva som er nødvendig, er dessuten ikke så lett å si. Er det nødvendig med billig kantine, trening i arbeidstiden eller kake når noen har bursdag?

Det beste er kanskje at vi greier å diskutere de høyeste utgiftene uten alltid å snakke om sløsing.

Vi vet naturligvis at diskusjonen er nødvendig. Vikten i de offentlige utgiftene, så vel som i mer igjen for pengene, og vi må utnytte ressursene mer effektivt.

Eller for å si det med staten selv: Det handler både om kostnadseffektivitet i gjøre tingene riktig, formålseffektivitet

i å gjøre de riktige tingene) og prioriterings effektivitet i å prioritere mellom ulike mål som kan være i konflikt med hverandre.

Vanskelighetene i offentlig sektor
Det er ikke slik at privat sektor alltid sløser mindre enn den offentlige gjør. Jeg føler meg ganske sikker på at jobberne for de ansatte er kjipere i departementene og på et sykehus enn de er på Akershus.

Likvel er det vanskeligere å utnytte ressursene effektivt i offentlig sektor enn det er i privat sektor.

Private virksomheter er uttatt for lønnskurven, og det gir incentiver til å jobbe smart, til å holde kostnadene nede og til å finne på nye måter som er bedre enn de gamle.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

Offentlige virksomheter får «skander» sine egne penger, ikke andres.

sett hvor dårlig eller ineffektiv virksomheten er. Skal vi få mest mulig igjen for pengene, krever det derfor veldig mye av dem som er ledere og ansatte i offentlig sektor.

Bevilger stadig mer
Forsvarsbudsjetten i Norge er også et problem.

Den som er veldig rik, blir gjerne mindre rause, som for eksempel når man blir rikere og blir rikere.

Det betyr politikk i Norge. Frendt å lese om rimelige løsninger, høyere lønninger eller noe i den underliggende problemene som løser til sterk utgiftvekst, velger de i stedet å bevilge stadig mer.

Det er heller ingen løsning å øke skatten når vi allerede har et av verdens høyeste skatte- og avgiftsnivåer.

I offentlig sektor handler det også om virksomhetene følger seg selv i år, bruke opp pengene på slutten av året, slik at de ikke risikerer å få mindre pensjon at de ikke risikerer å få mindre pensjon.

Det er vanskelig å handle langsigtede.

Når politikere «vinner» virksomheten
Det er heller ikke lett å bruke ressursene riktig når det er politikere som «vinner» virksomheten.

Politikere gir bedagelig om at det må spares penger, men når de ser konsekvensene, vil de ikke likevel.

Skal man gjøre noe som man samfunnsøkonomisk går på, må man samfunnsøkonomisk gå på, må man samfunnsøkonomisk gå på.

Det er også et stort problem med utgifter som ikke er for seg selv, men som er for seg selv.

Det er også et stort problem med utgifter som ikke er for seg selv, men som er for seg selv.

Det er også et stort problem med utgifter som ikke er for seg selv, men som er for seg selv.

Det er også et stort problem med utgifter som ikke er for seg selv, men som er for seg selv.

Det er også et stort problem med utgifter som ikke er for seg selv, men som er for seg selv.

Det er også et stort problem med utgifter som ikke er for seg selv, men som er for seg selv.

Det er også et stort problem med utgifter som ikke er for seg selv, men som er for seg selv.

Det er også et stort problem med utgifter som ikke er for seg selv, men som er for seg selv.

Det er også et stort problem med utgifter som ikke er for seg selv, men som er for seg selv.

Det er også et stort problem med utgifter som ikke er for seg selv, men som er for seg selv.

KOMMENTAR

Kommunekollapsen

Politikerne er ubegripelig passive
i møte med det som burde
bekymre dem mest.

Er det nødvendig
med billig kantine,
trening i arbeidstiden
eller kake når
noen har bursdag?

Trollvik skole i Senja er foreslått nedlagt,
men politikerne vegrer seg. Dette er bare
en forsmak på hva som treffer kommunene
når barnetallet stuper, mens eldrebølgen
kommer.

FOTO: MALIN STRAUMSNES / NRK

Tone Sofie Aglen
Politisk kommentator

“

Jeg vil understreke at kommunene og fylkeskommunene har et selvstendig ansvar for å tilpasse aktivitetsnivået til inntektene gjennom kloke prioriteringer, nødvendige omstillingstiltak og god økonomistyring.

Kommunalminister Bjørnar Skjæran

Budsjett med høy risiko

- Når ingen handlingsregler
- Ikke penger på fond
- Rammereduksjoner
- Løser ikke utfordringene våre i 2026
- Langsiktig budsjett

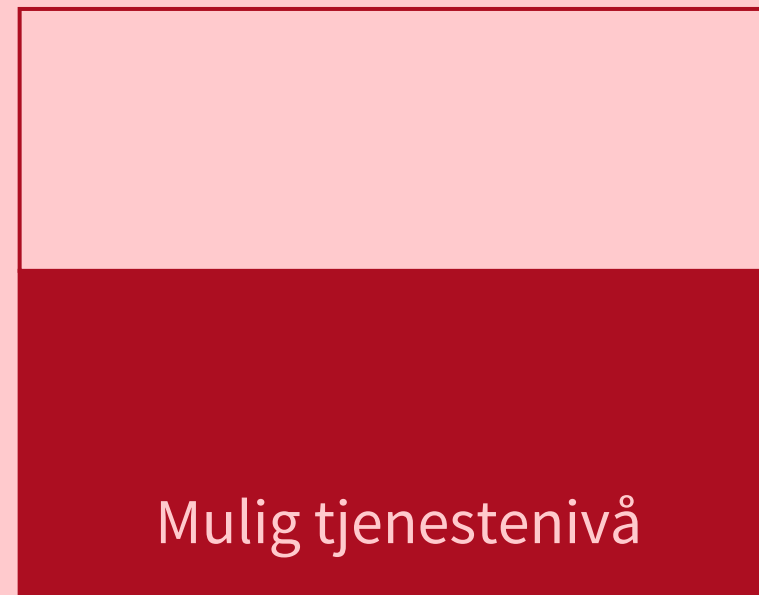

Vi driver ikke hus...

... vi driver tjenester

Forventningsgap

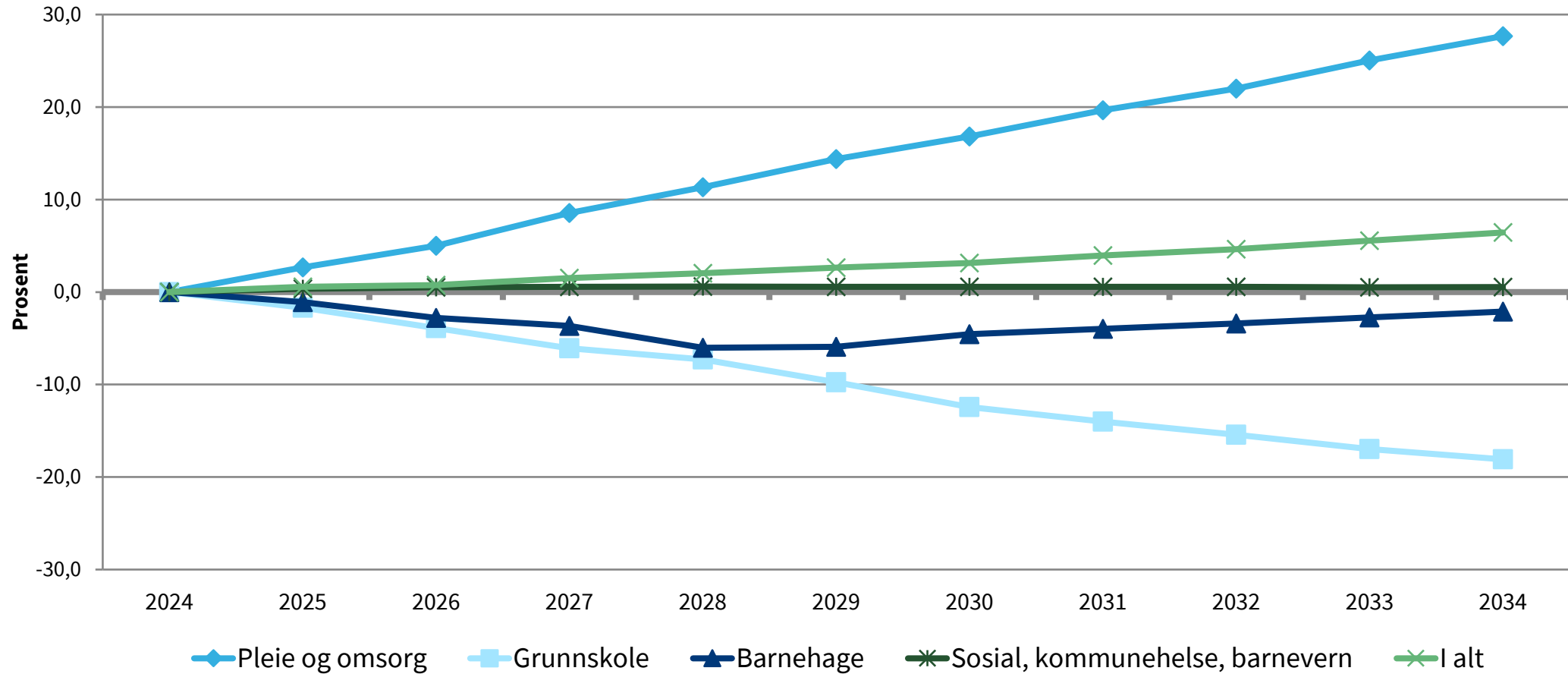
Statsbudsjettet løste ikke utfordringen vår

- Statsbudsjettet – vekst i bunnivået av hva kommuneproposisjonen skisserte.
- Realveksten er i all hovedsak knyttet til demografi
- KS – skuffet over forslaget. De jobber nå med Stortinget og det kan komme endringer etter forhandling om statsbudsjettet.

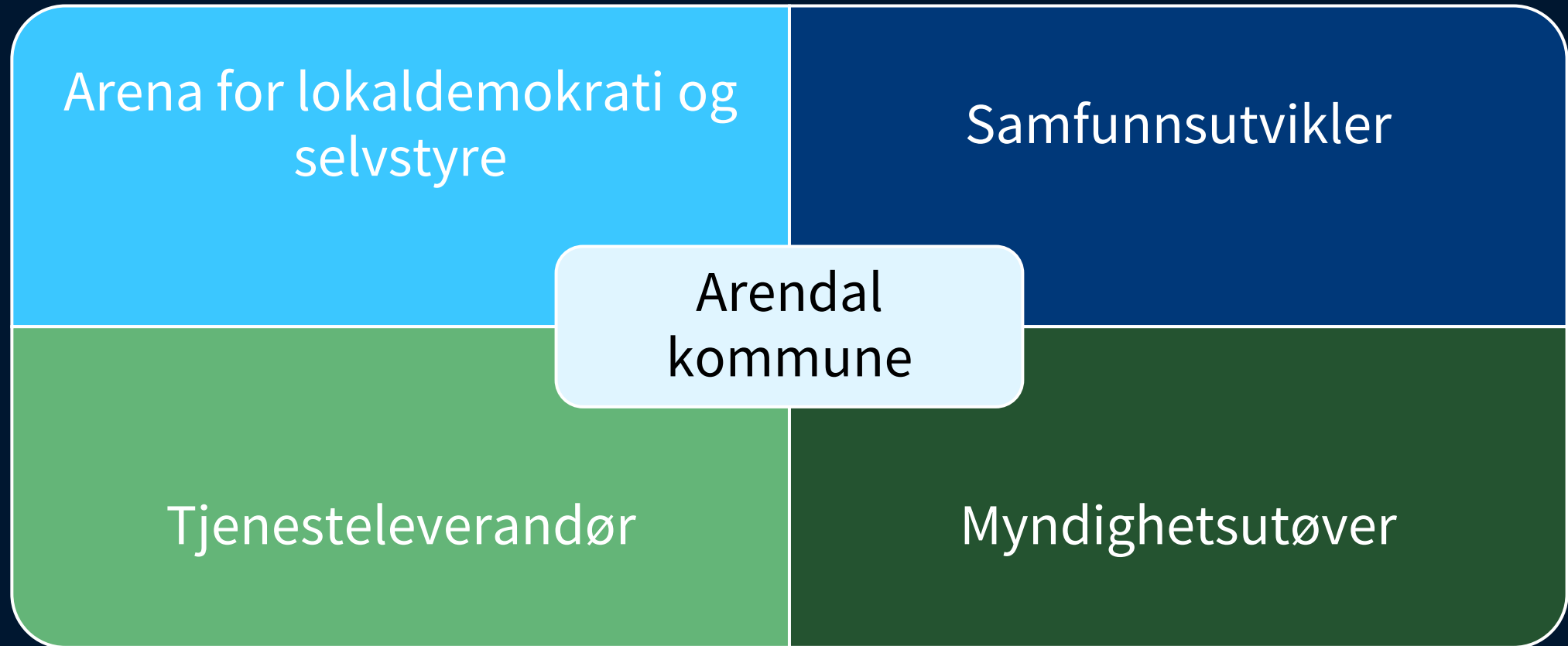
Inntektssystemet

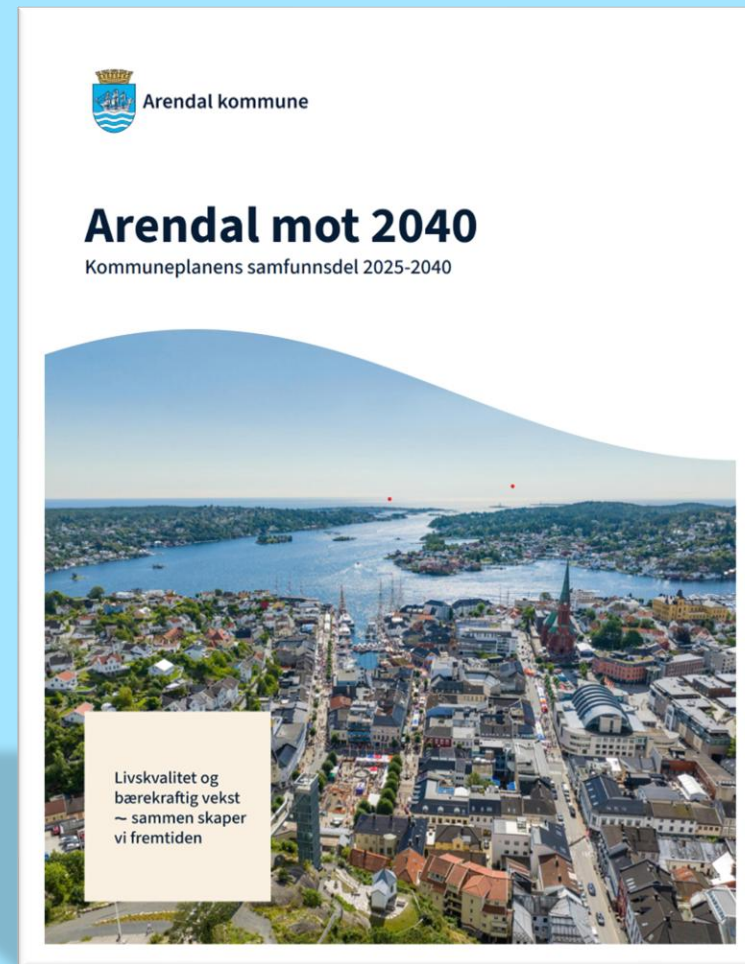
- Kommunens frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd
- Staten fastsetter en ramme, bystyret prioriterer hvordan inntektene skal brukes innenfor lovpålagte forpliktelser.
- To omfordelingsprinsipper:
 - Skatteutjevning
 - Utgiftsutjevning basert på objektive kriterier
 - Alderskriterier
 - Sosioøkonomiske kriterier
 - Avstand og størrelse
 - Basis – sikre småkommuner
- Vi må budsjettere i tråd med de økonomiske rammene vi har

Penger fra staten følger befolkningsendringene

Kommunens fire roller

Hovedmål

Livskvalitet

1. Barn og unge har det bra hjemme, i barnehagen, på skolen og i fritiden
2. Alle i Arendal er i arbeid, aktivitet eller utdanning
3. I Arendal har alle en trygg og god bolig
4. I Arendal har eldre god helse som følge av forebyggende innsats
5. I Arendal er alle trygge og inkludert i samfunnet
6. Vi har tilpassede og bærekraftige helse- og omsorgstjenester

Bærekraftig vekst

1. Arendal har 55 000 innbyggere i 2040
2. Det er 4 500 nye arbeidsplasser i Arendalsregionen innen 2030
3. Det offentlige og private arbeidsliv har god tilgang på riktig kompetanse
4. Vi tar vare på naturmangfoldet og landbruket
5. Arendal skal vokse, men samtidig redusere utslippene og bli en 1,5 graders by innen 2040

Tillit og demokrati

1. Alle som bor i Arendal, er med å skape et levende demokrati
2. I Arendal har vi kultur for samskaping
3. Vi har god beredskap tilpasset samfunnets utvikling for å ivareta innbyggernes trygghet

Fremtidsrettet og bærekraftig organisasjon

1. Vi har en bærekraftig økonomi og økonomisk handlingsrom
2. Vi er en attraktiv og nyskapende organisasjon og en inkluderende arbeidsplass
3. Vi er en organisasjon som samarbeider

Sektorene

Samfunn og næring

Enheter: Kommunalteknikk og geodata, Østre Agder brannvesen, Vitensenteret, byutvikling, plan og byggesak, næringsutvikling, Østre Agder-samarbeidet, Arendal eiendom

Sektoren prioriterer

- å tilrettelegge for befolkningsvekst og flere arbeidsplasser gjennom god arealpolitikk og vekst i næringslivet
- vedlikehold og utvikling av bygg og infrastruktur
- naturmangfold, verdiskaping i landbruket og reduksjon av klimagassutslipp
- beredskap mot brann, ulykker og ekstremvær

Endringer og kutt

- Nedtrekk i Østre Agder brannvesen på 4,5% medfører kutt i stillinger og brudd på forskrift
- Reduksjon i investeringer innen kommunalteknikk og Arendal eiendom
- Reduksjon i driftskostnader for eiendom som følge av foreslåtte strukturendringer i oppvekst og helse
- Nedbemanning utenfor selvkostområdene (4 årsverk i 2026 – ytterligere 4 årsverk i perioden)
- Arendal kommune trekker seg ut av regionalt næringsfond
- Stor forventet innsparing som følge av effekter fra digitalisering i 4-årsperioden
- Flere tiltak ligger i HØP-dokumentet

Kultur og inkludering

Enheter: Nav, Voksenopplæringen, Kultur og innbyggerdialog

Hovedstrategien for sektoren er å:

- Styrke inkludering og livskvalitet
- Utvikle Arendal som et attraktivt sted å bo, med fokus på kultur, natur og nærmiljø.
- Få folk i arbeid
- Forebygge utenforskap, særlig fokus på unge og lavinntektsfamilier

Endringer og kutt

Ingen strukturelle endringer – redusere tjenester

- Avvikling av gratisprinsippet
 - Fritidsarbeid i oppvekstområdene reduseres
 - Redusert ramme til Fritidskassa
 - Reduksjon i stillinger i voksenopplæringen og andre enheter
 - Investeringer utsettes – inkludert sentrumsutvikling, Jaktekaia, lekeplasser
-
- Flere tiltak ligger i HØP-dokumentet

Oppvekst og utdanning

Alle barn skal få den støtten de trenger for å ha det bra hjemme, i barnehagen, på skolen og i fritiden.

- Helhet og fellesskap framfor individfokus
- Bedre strukturer for å opprettholde kvalitet
- Tilpasse tjenestene til demografiendringer

Endringer og kutt

- Skolepakke 1: Legge ned 4 skoler og en alternativ opplæringsarena
- Nedleggelse av Lia barnehage
- Nedleggelse av Rykene barnehage
- Avvikle kokkestillinger i kommunale barnehager
- Slå sammen familietjenesten og spesialpedagogiske tjenester
- Effektivisere Lunderød skole og ressurscenter
- Redusere tilbud på helsestasjon og i skolehelsetjenesten
- Barnevernet: Opprette kommunalt eide botiltak i kommunal regi

- Flere tiltak ligger i HØP-dokumentet

Helse og mestring

Sikre bærekraftige og tilpassede helse og omsorgstjenester.

- Helhet og fellesskap
- Flytte fokus fra institusjon til tilrettelagte hjem
- Bedre strukturer for å opprettholde kvalitet
- Tilpasse tjenestene til brukernes faktiske behov
- Styrke innsatsen på digitalisering, helse og velferdsteknologi

Endringer og kutt

- Avvikle Elim bokollektiv
- Avvikle Tromøy bokollektiv
- Avvikle lindrende avdeling
- Avvikle bemanningsenheten
- Flytte Flosta avd.C til ledig lokale sentralt i kommunen, som følge av store utfordringer med rekruttere og beholde personell
- Gjør om stedlig bemanning til ambulante tjenester, blir reduksjon av bemanning ved denne omgjøringen, men vil likevel gi oss en bedre kompetansemobilisering og effektivisering
- Legevakt og KØH (Kommunal Øyeblikkelig Hjelp) Nedtrekk på 4,5 %
- Krisesenteret - Utredning med ferdigstillelse våren 2026

- Flere tiltak ligger i HØP-dokumentet

Stabsenhetene

Stab økonomi og strategi

Stab organisasjon og utvikling

- Vi bidrar til effektiv og bærekraftig tjenesteproduksjon
- Vi bidrar til god og helhetlig styring i organisasjonen
- Jobber tverrsektorielt og strategiene gjelder hele kommunen

Prioriterte områder for stabsenhetene

Ingen kutt i stabsenhetene – vi ligger under landsgjennomsnittet og har behov for nok ressurser i omstillingen.

Prioriteringer

- Styrke digital innsats og gjennomføre digitale tiltak som gir enklere tjenester, effektiv drift og tydelig gevinst
- Sikre en god beredskap – økt kunnskap, god planlegging og samarbeid
- Jobbe for statlig finansiering av Arendalsuka
- Få ned sykefraværet
- Sikre bedre anskaffelser og økonomisk styring i kommunen

Økonomi

Presentasjon for Arendal bystyre 6. november

Kommunelovens krav til årsbudsjett og økonomiplan

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal settes opp i balanse og skal være realistiske, fullstendige og oversiktlige.

Første år i planen er bindende etter vedtak i bystyret

Budsjettet stilles i henhold til obligatoriske oversikter definert i forskrift til kommuneloven

Finansielle handlingsregler vedtatt av bystyret

Vedtatte finansielle handlingsregler skal være med å **sikre økonomisk bærekraft og handlingsrom:**

- Handlingsregel for netto driftsresultat (1,75 % av brutto driftsinntekter)
- Handlingsregel for gjeldsgrad (100 % av brutto driftsinntekter eller lavere)
- Handlingsregel for disposisjonsfond (minst 5 % av brutto driftsinntekter)

Ingen handlingsregler oppfylles i handlings- og økonomiplanen for 2026-2029

Dette betyr:

- Inntektene er disponert fullt ut til tjenestene og til å betale renter og avdrag
- Ikke funnet rom for å avsette midler til disposisjonsfond
- Investeringsnivået er fortsatt over anbefalt nivå
- Store tiltak for å komme i balanse, men det må ytterligere tiltak til for å oppfylle handlingsreglene.

Økonomiske rammebetingelser overordnet

Statsbudsjettet 2026

- Nytt inntektssystem er videreført
 - Frie inntekter: 95,7% av landssnittet
- Økning i frie inntekter på 3,8% fra 2025-2026
- Pris og lønnsvekst (deflator) er på 3,5%
 - Lønnsvekst 4%
 - Prisvekst 2,8%

Sentrale inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. bud. i fjor 2025	Økonomiplan			
			2026	2027	2028	2029
Rammetilskudd	-1 624 156	-1 712 856	-1 790 452	-1 783 857	-1 791 135	-1 815 070
Inntekts- og formuesskatt	-1 500 141	-1 646 280	-1 774 933	-1 786 107	-1 794 104	-1 800 169
Eiendomsskatt	-151 288	-182 605	-191 247	-199 889	-203 658	-215 338
Andre generelle driftsinntekter	-170 166	-150 363	-141 506	-115 410	-89 006	-73 194
Konsesjonskraftinntekter	-6 000	-9 000	-5 700	-5 700	-5 700	-5 700
Sum sentrale inntekter	-3 451 752	-3 701 104	-3 903 838	-3 890 963	-3 883 603	-3 909 471

Samlet utgjør sentrale inntekter til finansiering av kommunens drift 3 904 mill. kroner for 2026. Basert på forutsetningene som er lagt til grunn øker inntektene utover i perioden til ca. 3 909 mill. kroner i 2029.

Finansinntekter og – utgifter

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. bud. i fjor 2025	Økonomiplan			
			2026	2027	2028	2029
Renteinntekter	-190 783	-179 491	-93 356	-93 146	-93 098	-92 715
Utbytter	-123 028	-108 701	-53 681	-55 393	-59 971	-59 971
Renteutgifter	52 158	254 360	264 305	261 460	260 710	272 044
Avdrag på lån	96 128	95 400	202 215	209 844	211 458	217 783
Netto finansinntekter/finansutgifter	-165 525	61 568	319 483	322 765	319 099	337 141
Finansutgifter i tjenestekområdene	196 252	-200	-189	-189	-189	-189
Totale finansutgifter	30 727	61 368	319 295	322 575	318 909	336 951

Sentrale utgiftsposter

- Lønnsavsetning

- ✓ Basert på årslønnsvekst i statsbudsjettet 2026 på 4 %
- ✓ Det er avsatt 90 mill. kroner for å dekke neste års oppgjør og gjenstående oppgjør fra 2025 som ikke ferdig beregnet.

- Pensjon

- ✓ Budsjettforutsetningene fra pensjonskassene er lagt til grunn
- ✓ Ny offentlig AFP-ordning (varig) er innarbeidet i budsjettet
- ✓ Økte utgifter til pensjon er kompensert over rammetilskuddet
- ✓ Videre vekst i pensjon vil kompenseres via kommunal deflator

Brutto og netto driftsresultat

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnskap 2024	Oppr. bud. i fjor 2025	2026	2027	2028	2029
Brutto driftsresultat	305 541	-9 543	-80 938	-72 580	-53 632	-58 669
Netto driftsresultat	209 335	-79 564	-9 019	-13 291	-13 291	-13 291
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	4,2 %	-1,7 %	-0,2 %	-0,3 %	-0,3 %	-0,3 %

Positivt, men svakt resultat i hele perioden

Ikke tilstrekkelig til å oppfylle handlingsregelen som utgjør 1,75 % av brutto driftsinntekter

Netto driftsutgiftene må fortsatt reduseres framover for å oppfylle handlingsregelen og skape handlingsrom i økonomien. Dette krever langsiktig jobbing med tiltak og utvikling av tjenestene.

Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

Beløp i 1000

	Regnskap 2024	Oppr. bud. i fjor 2025	Økonomiplan			
			2026	2027	2028	2029
Overføring til investering	16 641	12 991	12 991	12 991	12 991	12 991
Avsetninger til bundne driftsfond	495	300	300	300	300	300
Avsetninger til disposisjonsfond	118	10 727	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	5 000	0	0	0
Netto avsetninger	17 254	24 018	18 291	13 291	13 291	13 291
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenesteområdene	-20 747	5 546	-9 272	0	0	0
Totale avsetninger	-199 382	79 564	9 019	13 291	13 291	13 291

Sektorenes driftsbudsjetter

Beløp i 1000

	Økonomiplan					
	Regnskap 2024	Oppr. bud. i fjor 2025	2026	2027	2028	2029
Samfunn og næring	-1 823	13 750	208 714	202 026	212 487	230 249
Helse og mestring	1 269 973	1 179 159	1 388 288	1 408 590	1 425 290	1 430 490
Oppvekst og utdanning	1 248 758	1 280 081	1 208 651	1 186 427	1 173 061	1 147 813
Kultur og inkludering	398 763	439 083	405 566	399 566	373 566	379 566
Organisasjon og utvikling	189 204	166 515	191 203	184 392	177 503	175 553
Økonomi og strategi	534 150	337 175	69 267	61 267	63 267	67 267
Driftsutgifter per tjenesteområde	3 818 630	3 415 763	3 471 688	3 442 268	3 425 174	3 430 938

Kommunale betalingssatser

Satsene er generelt justert for:

- Prisvekst
- Lover og forskrifter
- Selvkostkalkyle
- Faglige vurderinger
- Tilsvarende satser i andre kommuner

Utvikling gebyrer (selvkostområdene)

Gebyr	Gebyr normalhusholdning (inkl. MVA)	2025	2026	2027	2028	2029
Vann	Årsgebyr inklusiv mva. (120m2/150 m3)	5 059	5 191	5 377	5 506	5 916
Avløp	Årsgebyr inklusiv mva. (120m2/150 m3)	7 167	6 900	7 173	7 473	7 591
Feiing	Sats g400 feie- og tilsynsgebyr	336	348	374	383	395
Renovasj on	Normalhusholdning (140L)	4 818	5 108	5 486	5 859	6 181
SUM		17 380	17 546	18 409	19 220	20 083

Investeringer i kommende periode

Arbeidet med investeringsplan er foretatt med utgangspunkt i investeringstopp, der alle prosjekter har blitt vurdert etter følgende objektive kriterier:

- Alle investeringer som ikke er strengt nødvendig stoppes i 2026 og 2027
- Kun prosjekter som er i gang og ikke kan stoppes uten store konsekvenser opprettholdes
- Investeringsnivå reduseres til minimum på prosjektene som opprettholdes

Veksten i lånegjeld er redusert med 561 mill. kroner i HØP 2026-2029 sammenlignet med vedtatt HØP 2025-2028

Største endringer HØP 2026-2029

- Heldøgns omsorgssenter på Saltrød - skjøvet ut av økonomiplanperioden
- Hovedvannledning Rore - Arendal del 3 til 5 – Skyves fra 2028 til 2029
- Vann og avløp – investeringer – Redusert investering i 2026 og 2027
- Biler/maskiner teknisk (ramme)– Skyves to år
- Støyskjerm Barbu del 1 - Skjøvet på og tatt ut av økonomiplanperioden
- Opprustning av bruer – Skyves ett år
- Kystløftet (tidl. Marin grunnkartlegging) – Tas ned med 2 mill. i 2026
- Solborg trafo, beredskap, ladestruktur og garderober m.m (2022) – Redusert inv. i 2026 og 2027
- Nytt bygg Ellengård – Skyves til 2030
- Snekkerverksted Lassens hus – (4,5 mill) – Skyves til 2030
- BOF kommunal 2 - 6 leiligheter – Oppstart skyves til 2027
- BOF kommunal 4 - 6 leiligheter - Oppstart s skyves til 2028,
- BOF kommunal 5 - 6 leiligheter – Oppstart skyves til 2029
- Tomter til bofellesskap/bokollektiv mennesker med nedsatt funksjonsevne – skyves til 2029
- Boliger med bemanning - rus og psyk - Skyves til 2028
- Nesheim skole, Sandnes skole og Moltemyr skole – Tatt ut i henhold til skolepakke 1
- Jaktekaia - Skjøvet til 2030
- Ny turvei Nesheim – Granestua – Skjøvet til 2035
- Flytte/skaffe midlertidige boliger bort fra Torbjørnsbu til to nye steder (to + to) – Skjøvet til 2028
- BOF privat 1 – Nyli Waglegårdsveien – Forskjøvet til 2026 og 2027
- BOF privat 3 – Marisberg – Lagt til 0,9 mill. i 2026
- BOF privat 4 – Natvig – Det er flyttet 14,5 mill. fra 2025 til 2026
- BOF privat 5 – Stuenes - Det er flyttet 14,5 mill. fra 2025 til 2026
- Solhaug videre utvikling – Det er flyttet kr 32 mill. over til 2026 samt justert i hht vedtatt budsjettamme
- Overgangsboliger Ørbekk - Budsjettet er tatt ut i hht tilbakemelding fra sektoren
- Natvig felt B – boligfelt HØP 2023-2026 – Det er flyttet kr 10 mill. til 2026
- Kjøp og utvikling av bygg og tomter – Tatt ut av økonomiplanperioden
- Marisberg – Tatt ut, sees i sammenheng med Marisberg videre utvikling
- Østenbuskogen boligfelt – Tatt ut, sees i sammenheng med Østenbuskogen boligfelt HØP 2023-2026
- Østre Mørfjær boligfelt – Skjøvet til 2029
- Felles vaskeri og produksjonskjøkken – Skjøvet til 2026

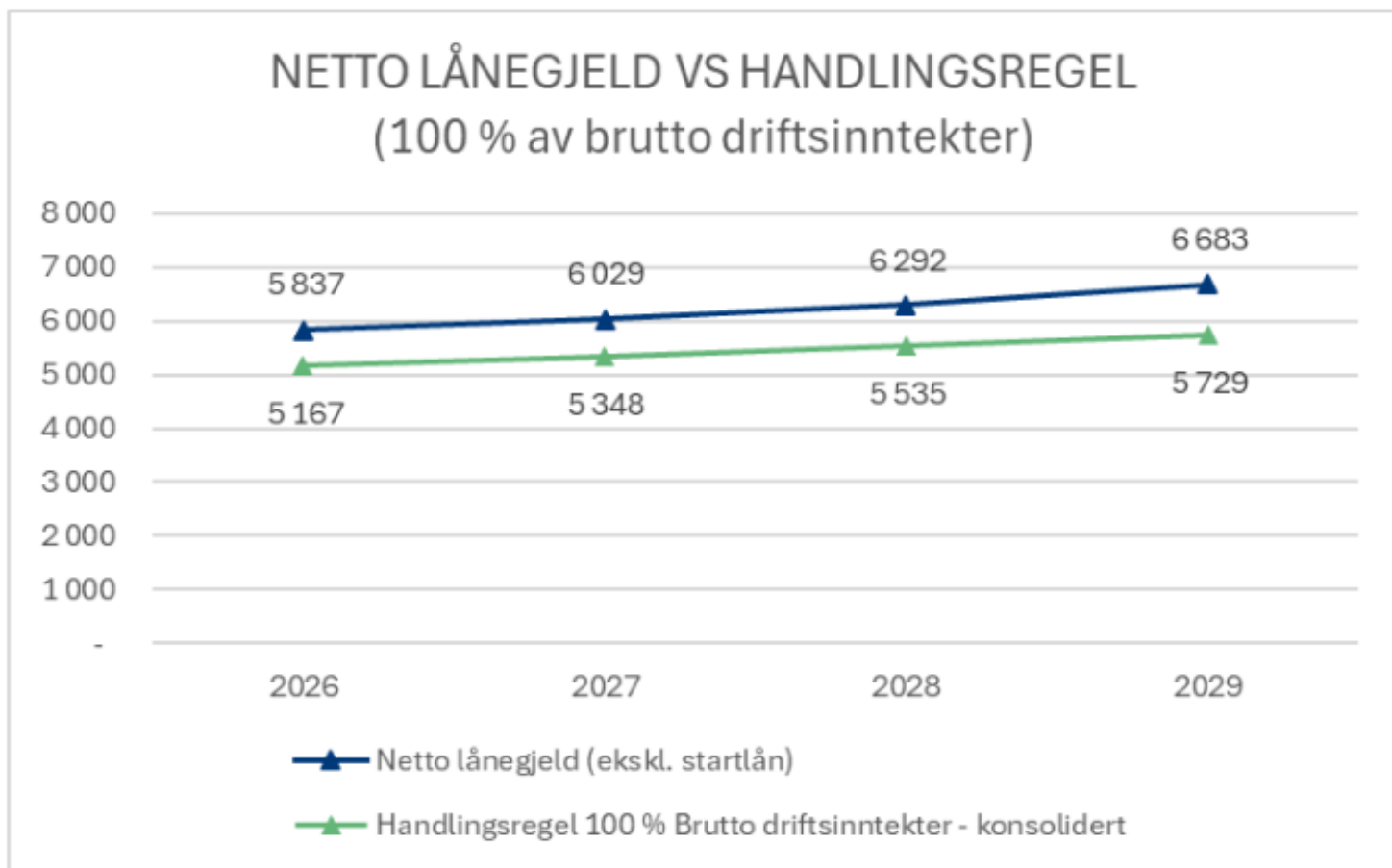

Nye investeringsprosjekter, prosjekter med økt budsjett

Ny investeringsprosjekter (innarbeidet etter politisk vedtak) og prosjekter med økt budsjett

- Kjøp av omsorgsleiligheter Strømsbu torg – kr 195 mill. i 2027
- Otiumpluss Nyli bolig til videresalg - 191,4 mill. i 2027 - ekstern finansiering 162,1 mill.
- Otiumpluss Nyli dagsenter og base - 27,8 mill. i 2027 - ekstern finansiering 8,5 mill.
- Otiumpluss Bjorbekk bolig til videresalg - 176,3 mill. i 2028 - ekstern finansiering 145 mill.
- Otiumpluss Bjorbekk dagsenter og base - 40,1 mill. i 2028 - ekstern finansiering 9,8 mill.
- Regulering Waglegårdsveien – Det er lagt til kr 5 mill. for opparbeidelse av infrastruktur
- Rehabilitering Trefoldighetskirken (Arendal kommunes tilskudd) - Totalt 47,7 mill.
- Inventar og utstyr fellesarealer Solhaug - Totalt 8 mill.

Handlingsregel for gjeldsnivå

- Investeringsnivå fortsatt over anbefalt nivå
- Vi oppfyller ikke handlingsregelen

Figur: Utvikling av netto lånegjeld og avviket fra handlingsregelen for gjeld (100 % av brutto driftsinntekter - konsolidert) 2026-2029 (tall i mill. kroner)

Utvikling renter og avdrag i HØP-perioden

Tall i hele 1000	2026	2027	2028	2029
Minimumsavdrag	229 402	236 438	239 507	245 364
Renteutgifter	219 305	216 460	215 710	227 044
Sum driftsutgifter betjening av gjeld	448 707	452 898	455 217	472 408
Forventet snittrente	3,88 %	3,78 %	3,70 %	3,76 %

Gjeld belaster driftsbudsjettet med renter og avdrag.

Renter og avdrag øker i perioden og henger sammen økt gjeldsnivå

Vekst i forventet gjeld, låneopptak og avdrag

Tall i hele 1000	2026	2027	2028	2029
IB lånegjeld (ekskl. startlån)	5 497 278	5 836 939	6 029 223	6 291 734
Låneopptak	569 062	428 722	502 018	636 660
Avdrag	-229 402	-236 438	-239 507	-245 364
UB lånegjeld (ekskl. startlån)	5 836 939	6 029 223	6 291 734	6 683 030

Tall i hele 1000	2026	2027	2028	2029
IB lånegjeld startlån	1 252 186	1 340 625	1 423 928	1 502 546
Låneopptak	180 000	180 000	180 000	150 000
Avdrag	-91 561	-96 697	-101 382	-101 382
UB lånegjeld startlån	1 340 625	1 423 928	1 502 546	1 551 164

Konsolidert budsjett: Arendal kommune og Arendal havn

	Regnskap 2024	Oppr. bud. i fjor 2025	2026	2027	2028	2029
Sum generelle driftsinntekter	-3 448 352	-3 692 404	-3 898 138	-3 885 263	-3 877 903	-3 903 771
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	3 405 515	3 344 091	3 524 846	3 507 184	3 502 497	3 510 924
Avskrivninger	233 448	243 934	271 768	294 095	310 985	323 666
Sum netto driftsutgifter	3 638 963	3 588 025	3 796 614	3 801 279	3 813 482	3 834 590
Brutto driftsresultat	190 611	-104 379	-101 524	-83 984	-64 421	-69 181
Netto finansutgifter	240 150	270 529	364 185	364 505	362 246	379 687
Motpost avskrivninger	-233 448	-243 934	-271 768	-294 095	-310 985	-323 666
Netto driftsresultat	197 313	-77 784	-9 108	-13 574	-13 160	-13 160
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-187360	77784	9 108	13 574	13 160	13 160
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	9953	0	0	0	0	0

Arendal havn

Samfunnsnyttig, sjørelatert verdiskapning.

Handlings- og økonomiplan
2026–2029

Arendal Havn status

- **STORE INVESTERINGER gjennomført**

- Flyttet havna - bygget opp ny havn og infrastruktur
- Stor økning i godsmengde, godstyper, inntekter og nye kunder
- Alle kostnader (inkl finans) betalt av havna
- Finanskostnadene (renter) betales av havna i hele perioden
- Minimumsavdrag 2026-2027 mangler delvis inndekning (Komm.loven).
- Forventer økt aktivitet, godsmengde og inntekter (2028)

- **MOMENTER HØP periode 2026-2029**

- Utbygging Eyde material park
- Arealdisponering og markedsbetaling – uavklart
- Ny daglig ropax forbindelse
- Innføring av nye krav og reduserte utslipp fra skip
- TEN-T havn(?) Arendal foreslått som havn i Transeuropeisk havnestruktur

- **Småbåthavner og brygger**

- Vedlikeholdsetterslep betydelig -søkes redusert.

- **Økonomisk bærekraft**

- Havnen har vært og skal være selvfinansierende.
- Perioden 2025-2027 krever tilskudd pga krav til minimumsavdrag i kommuneloven

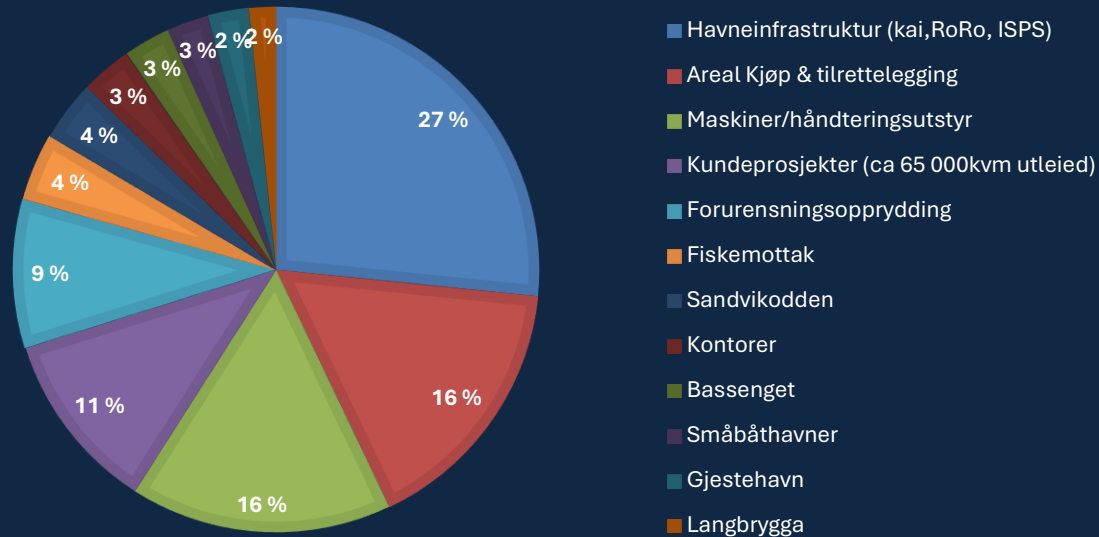
Inntektene fra havnevirksomheten skal dekke drifts- og investeringskostnader, økonomisk balanse forventet fra 2028.

- Havnen har mål om å generere overskudd – og betale utbytte fra 2029

Investeringer 2007 -2029

INVESTERINGER AH 2007 - 2025

I HØP 2026-2029

- Plan **88,6** millioner kr
 - Areal – slutføring **19,2** mill kr
 - Terminal (Kundeprosjekt) **34,4** mill kr
 - Håndteringsutstyr **20** mill kr
 - Øvrige prosjekter **15** mill kr

Eydehavn nov 2025. Grense LNF område Else Hagens vei. Foto Arendal havn

- 2007-2025
- Totalt investert **634** millioner
- Gjeld per 31.12.2025 **467** millioner
- 15% (ca 100 millioner tillagt havn)
 - Forurensningsopprydding (57 mill kr)
 - kjøp av areal fra kommunen («Eydehavn vekst» 26,7 mill kr)
 - kommunale prosjekter (Langbrygga 10,5 mill kr)

Tiltak og usikkerhet.

- **Reduserte investeringsplaner**
 - Redusert med **320 mill** kommende periode (våtbulkkai, containerkai)
 - Slutføre påbegynte prosjekter
- **Vurderte kostnadsreduksjoner**
 - Permitteringer (lønnskost vs kompetanseflukt)
 - salg av eiendommer (tap av leieinntekter vs redusert gjeld)
 - Salg av utstyr (redundans vs gjeldsreduksjon)
 - Selge Sandvikodden tankananlegg(?) havneoppgave(?)
- **Utsettelse av fergetrafikk**
 - Oppstart og inntekter utsatt til 2028, 2027 blir også krevende økonomisk (9 mill kr).
- **Politisk vilje ?**

**Arendal havn kan øke inntektene (2026)
men usikkerhet til den politiske vilje**

- Usikkerhet knyttet vedtatt arealformål. (ammoniakk).
- Uvilje mot enkelte godstyper (stein)
- Usikkerhet knyttet til viljen til å kreve markedsleie
- Ferge/container vil åpne nye fraktmarkeder

Prioriteringer

- Avklaringer festekontrakter og nyetableringer
- **Terminalutvikling Eydehavn** - ferdigstille **RoPAX infrastruktur**
 - Areal for fergeterminal til Nederland - gjennomføres i tråd med avtaler - økt trafikk, økte inntekter og regional verdiskaping, bedriftsetableringer, arbeidsplasser.
- **Fornyelse av utgående leie kontrakter**
- **Sikre stabil arbeidsstyrke** med betydelig kompetanse
 - Havnen er rustet til håndtering av flere godstyper. Multifunksjonell inkl. Containertrafikk. (Behovet kan raskt gjenoppstå)
Fast stab på 15 ansatte i 2026, med betydelig tilført og faktisk kompetanse.
Underliggende operasjonell drift er meget god.

(lønns og personellkostnader kan reduseres, (2027), men kutt vil gå ut over inntjening.
Kompetansen er dyr å erstatte
- **Vedlikehold og utskiftning småbåthavner**
 - Vedlikeholdsetterslep . Egen produksjon av betongbrygger reduserer investeringer med ca 50%.

Resultat 2026–2029

- **Økonomisk utfordring (tidlig i perioden)**

- Store investeringer gjennomført – høy gjeld og store finansutgifter er krevende i perioden 2025-2027.

Inntekter fra gods og trafikk forsinket .
Usikkerhet knyttet til inntekter fra politiske vedtak

Driftsresultatene forventet negativt i 2026 og 2027 pga minimumsavdrag
Eierkommunen må avsette midler til tilskudd for å dekke deler av minimumsavdrag i denne perioden, gitt at inntektsbringende aktiviteter ikke gjennomføres.

Havn dekker alle rentekostnader og deler av avdraget

- **Økende inntekter og balanse siste del av perioden.**

- Driftsinntekter og utgifter øker jevnt fra 2027 til 2029. Det forventes økonomisk balanse i 2028. og økonomisk overskudd fra 2029.

Veien videre

6. november
Fremlegg HØP

24. november
Formannskapets
innstillingsmøte

11. desember
Vedtak HØP

Takk for oppmerksomheten !

